

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəketi haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	5
2. Hesabatların tərtibatının əsası	5
3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı.....	6
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələri	17
5. Səqmentlər üzrə məlumat	18
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	19
7. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər.....	19
8. Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	19
9. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	21
10. Əmlak və avadanlıqlar.....	21
11. Qeyri-maddi aktivlər	22
12. Vergilər.....	23
13. Digər aktivlər və öhdəliklər	23
14. ARMB qarşısında öhdəliklər.....	24
15. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər.....	24
16. Müştərilər qarşısında öhdəliklər	25
17. Buraxılmış borc qiymətli kağızları.....	25
18. Kapital.....	25
19. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	26
20. Xalis haqq və komissiya gəliri	27
21. İşçilər üzrə xərclər	27
22. Ümumi və inzibati xərclər	28
23. Risklərin idarə olunması	28
24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.....	35
25. Aktivlərin və öhdəliklərin müddətlər üzrə təhlili.....	37
26. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması.....	37
27. Kapitalın adekvatlığı.....	39
28. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	39

Building a better
working world

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor
153, Neftçilər Ave.
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 7020
Fax: +994 (12) 490 7017
www.ey.com/az

Ernst & Yanq Holdings (SiAyEs) Bi.Vi.
Port Baku Towers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Bakı, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 7020
Faks: +994 (12) 490 7017

Müstəqil auditorun hesabatı

Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Biz Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin və onun törəmə müəssisəsinin 31 dekabr 2015-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatın icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün audit prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş audit prosedurları auditorun mühakiməsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və audit olunmuş müəssisənin rəhbərliyi tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqli olub-olmadığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin və onun törəmə müəssisəsinin maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

16 iyun 2016-cı il

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixinə***(min Azərbaycan manatı ilə)*

	Qeydlər	2015	2014
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	121,648	54,412
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	82,389	4,513
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	251,752	262,331
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	9	60	8,753
Cari mənfəət vergisi aktivləri		1,801	–
Əmlak və avadanlıqlar	10	10,211	13,335
Qeyri-maddi aktivlər	11	5,817	6,683
Digər aktivlər	13	3,969	1,895
Cəmi aktivlər		477,647	351,922
Öhdəliklər			
ARMB qarşısında öhdəliklər	14	20,014	–
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	15	123,202	69,513
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	16	212,860	169,383
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	17	48,759	38,376
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		–	1,317
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	12	1,190	556
Digər öhdəliklər	13	3,665	4,858
Cəmi öhdəliklər		409,690	284,003
Kapital			
Səhm kapitalı	18	46,811	46,811
Bölüşdürülməmiş mənfəət		21,146	21,108
Cəmi kapital		67,957	67,919
Cəmi öhdəliklər və kapital		477,647	351,922

Maliyyə hesabatlarını Bankın İdarə Heyəti adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Cenk Yuksel

İdarə Heyətinin Sədri / Baş Direktor

Xalidə Həsənova

Mühasibatlığa Nəzarət Departamentinin Müdiri

Ramin Səfərov

Maliyyə Hesabatları Departamentinin Müdiri

16 iyun 2016-cı il

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(min Azərbaycan manatı ilə)*

	Qeydlər	2015	2014
Faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		36,151	34,356
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		219	102
İnvestisiya qiymətli kağızları		11	267
		36,381	34,725
Faiz xərci			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(5,221)	(6,310)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(4,921)	(3,743)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(2,973)	(761)
		(13,115)	(10,814)
Xalis faiz gəliri		23,266	23,911
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	8	(10,571)	(3,975)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri		12,695	19,936
Xalis haqq və komissiya gəliri	20	6,570	7,824
Məzənnə fərqindən xalis gəlirlər/(zərərlər):			
- diling əməliyyatları		12,710	3,647
- xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi		(1,188)	39
Digər gəlir		15	14
Qeyri-faiz gəliri		18,107	11,524
İşçilər üzrə xərclər	21	(13,363)	(12,315)
Ümumi və inzibati xərclər	22	(10,759)	(10,218)
Köhnəlmə və amortizasiya	10, 11	(5,800)	(4,735)
Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatların qaytarılması / (Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar)		249	(471)
Qeyri-faiz xərci		(29,673)	(27,739)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		1,129	3,721
Mənfəət vergisi xərci	12	(1,091)	(1,827)
İl üzrə mənfəət		38	1,894
İl üzrə digər ümumi gəlir		–	–
İl üzrə cəmi gəlir		38	1,894

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(min Azərbaycan manatı ilə)*

	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Bölüşdürülməmiş mənfəət</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2013-cü il	46,811	19,214	66,025
İl üzrə mənfəət	–	1,894	1,894
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	–	1,894	1,894
31 dekabr 2014-cü il	46,811	21,108	67,919
İl üzrə mənfəət	–	38	38
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	–	38	38
31 dekabr 2015-ci il	46,811	21,146	67,957

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(min Azərbaycan manatı ilə)*

	<i>Qeydlər</i>	2015	2014
Əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		34,393	35,694
Ödənilmiş faiz		(12,305)	(9,255)
Alınmış haqq və komissiya		8,954	9,518
Ödənilmiş haqq və komissiya		(2,564)	(1,488)
Xarici valyuta ilə dilinq əməliyyatlarından zərərləri çıxmaqla reallaşdırılmış gəlir		12,710	3,647
Alınmış digər gəlir		15	14
İşçilər üzrə ödənilmiş xərclər		(12,904)	(12,059)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(10,836)	(10,203)
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitləri		17,463	15,868
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artma)/azalma</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		(51,704)	6,482
Müştərilərə verilmiş kreditlər		74,015	(48,942)
Digər aktivlər		(451)	869
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artma/(azalma)</i>			
ARMB qarşısında öhdəliklər		20,000	-
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(3,262)	(24,524)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(26,909)	18,523
Digər öhdəliklər		(1,269)	(620)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə olunmuş) xalis pul vəsaitləri		27,883	(32,344)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(3,575)	(628)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə olunmuş) xalis pul vəsaitləri		24,308	(32,972)
İnvestisiya fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaitləri			
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının alınması		-	(21,606)
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının satışı və geri qaytarılmasından daxilolmalar	9	8,647	17,864
Əmlak və avadanlıqların alınması		(885)	(3,223)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	11	(2,615)	(3,530)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə olunmuş) xalis pul vəsaitləri		5,147	(10,495)
Maliyyə fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaitləri			
(Buraxılmış istiqrazların geri alınması)/buraxılmış istiqrazlardan daxilolmalar		(12,514)	38,532
Maliyyə fəaliyyəti üzrə (istifadə olunmuş) / əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(12,514)	38,532
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		50,295	39
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artma/(azalma)		67,236	(4,896)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə		54,412	59,308
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	6	121,648	54,412

(min Azərbaycan manatı ilə)

1. Əsas fəaliyyət

Yapı Kredi Bank Azərbaycan ("Yapı Kredi Bank") Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir və Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan məhdud məsuliyyətli qapalı səhmdar cəmiyyətdir və Azərbaycanın normativ-hüquqi aktlarına uyğun olaraq qurulmuşdur.

Yapı Kredi Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommərasiya və pərakəndə bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsidir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") 11 yanvar 2000-ci ildə verdiyi 243 qeydiyyat nömrəli tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan Respublikasının 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu digər şərtlər nəzərdə tutulmadığı halda fiziki şəxslərin 30 AZN-ə qədər əmanətlərinin tam qaytarılmasına zəmanət verir. Yapı Kredi Bankın qeydiyyatla alınmış ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1078, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi, 73G.

31 iyul 2007-ci il tarixində Yapı Kredi Bank, Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində Yapı Kredi Invest MMC adlı tam mülkiyyətində olan broker törəmə müəssisəsini ("törəmə müəssisə") qeydiyyata almışdır. Törəmə müəssisə 2008-ci ilin fevral ayında əməliyyatlarına başlamış və dilinq və broker əməliyyatları ilə məşğul olur. Törəmə müəssisəsinin rəsmi ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1078, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi, 73G.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına Yapı Kredi Bankın və onun törəmə müəssisəsinin (birlikdə "Bank") maliyyə hesabatları daxildir.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 16 filiali (2014-cü il: 14 filial), 1 müştəri xidmətləri şöbəsi (2014-cü il: 1 müştəri xidmətləri şöbəsi) və 1 valyuta mübadilə məntəqəsi (2014-cü il: 1 valyuta məntəqəsi) vardır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın 409 işçisi olmuşdur (2014-cü il: 463).

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə Bankın mövcud səhmlərinə aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

Səhmdar	%
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	99.8
YK Yatırım Menkul Degerler A.Ş.	0.1
YK Lease A.Ş.	0.1
Cəmi	100.0

Türkiyədə təsis edilmiş müəssisə "Yapı ve Kredi Bankası A.Ş." ("YKB") Bankın əsas ana şirkətidir. YKB-nin səhmləri 1987-ci ildən etibarən İstanbul Fond Birjasında ("İFB") alınıb-satılır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə YKB-nin səhmlərinin 18.20%-i birjalarda açıq şəkildə alınıb-satılırdı (31 dekabr 2014-cü il: 18.20%). Qalan 81.80% Koç Finansal Hizmetler A.Ş. ("KFS") şirkətinin mülkiyyətindədir. KFS şirkətinin əsas səhmdarları "UniCredito Italiano SPA" və "Koç Holding" şirkətləridir və hər birinin mülkiyyət payı 50% təşkil edir.

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi ("MUBSK") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı Bankın hesabat və funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında rəqəmlər, səhmlərin sayı və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı (AZN) ilə təqdim edilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, aşağıdakı mühasibat uçotu prinsiplərində göstərilənlər istisna olmaqla, ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır. Məsəl üçün, satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar ədalətli dəyərle yenidən ölçülmüşdür.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Bank 1 yanvar 2015-ci il tarixindən və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilən aşağıdakı düzəliş edilmiş MHBS-ləri qəbul etmişdir:

2010-2012-ci illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələr 1 iyul 2014-cü ildə qüvvəyə minir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

8 sayılı MHBS “Əməliyyat seqmentləri”.

Düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilir və aşağıdakılara aydınlıq gətirir:

- ▶ Müəssisə 8 sayılı MHBS-nin 12-ci bəndindəki cəmləşdimə meyarlarının tətbiqi zamanı rəhbərliyin mühakimələrini, o cümlədən cəmləşdirilmiş əməliyyat seqmentlərinin və seqmentlərin “oxşar” olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün istifadə edilən iqtisadi xüsusiyyətlərin (misal üçün, satış və ümumi marja) qısa təsvirini açıqlamalıdır;
- ▶ Seqment aktivlərinin cəmi aktivlərlə üzleşdiməsinə dair məlumat (eynilə də seqment öhdəliklərinə dair məlumat) yalnız əməliyyat qərarlarını qəbul edən şəxsə həmin üzleşdimə haqqında hesabat verilməli olanda açıqlanmalıdır.

Bank 8 sayılı MHBS-nin 12-ci bəndindəki cəmləşdimə meyarlarını tətbiq etməmişdir. Bank əvvəlki dövrlərdə seqment aktivlərinin cəmi aktivlərlə üzleşdirilməsini təqdim etmiş və həmin məlumatı hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının 5 sayılı Qeydində açıqlamağa davam etmişdir, belə ki, üzleşdimə haqqında məlumat, qərar qəbul edilməsi məqsədilə əməliyyat qərarlarını qəbul edən rəhbərə təqdim edilir.

13 sayılı MHBS “Qısamüddətli debitor və kreditor borcları” – 13 sayılı MHBS-yə Düzəlişlər

13 sayılı MHBS-yə bu düzəliş “Nəticələrin çıxarılması üçün əsas” bölməsində izah edir ki, müəyyən edilmiş faiz dərəcələri olmayan qısamüddətli debitor və kreditor borcları diskontun təsiri əhəmiyyətli olmayanda hesab-fakturada göstərilən məbləğ ilə ölçülə bilər. Bu, Bankın cari uçot prinsiplərinə uyğundur və bu səbəbdən, bu düzəliş Bankın uçot prinsipinə təsir etmir.

16 sayılı MUBS “Əmlak, qurğu və avadanlıq” və 38 sayılı MUBS “Qeyri-maddi aktivlər”

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir və 16 sayılı MUBS və 38 sayılı MUBS-da göstərilir ki, aktiv ümumi və ya xalis balans dəyəri ilə müşahidə edilə bilən məlumatlara istinad etməklə yenidən qiymətləndirilə bilər. Bundan əlavə, yığılmış köhnəmə və ya amortizasiya aktivin ümumi və balans dəyəri arasındakı fərkdir. Bank cari dövrdə hər hansı yenidən qiymətləndirmə düzəlişlərini qeydə almamışdır.

24 sayılı MUBS “Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması”

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, idarə edən müəssisə (rəhbər heyət xidmətlərini göstərən müəssisə) – barəsində məlumatlar açıqlanmalı olan əlaqəli tərəfdir. Bundan əlavə, idarə edən müəssisənin xidmətlərindən istifadə edən müəssisə idarəetmə xidmətləri üçün çəkilmiş xərcləri açıqlamalıdır. Bu düzəliş Banka aid deyil, belə ki, heç bir digər müəssisədən idarəetmə xidməti alınmamışdır.

2011-2013-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələr 1 iyul 2014-cü il tarixindən qüvvəyə minir və Bank bu təkmilləşdirmələri birinci dəfə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tətbiq etmişdir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

13 sayılı MHBS “Ədalətli dəyərin ölçülməsi”

Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, 13 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsi maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərindən əlavə 9 sayılı MHBS (və ya müvafiq hallarda 39 sayılı MUBS) ilə əhatə edilən digər müqavilələrə də aiddir. Bank 13 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsini tətbiq etmir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Konsolidasiya prinsipləri

Tөрəmə müəssisələr, yeni Bankın nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələr, konsolidasiya edilir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Bank investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı dəyişən zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanını qazansın. Xüsusilə, Bank investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Bank:

- ▶ Investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla bağlı risk və ya dəyişən gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektinə üzrə nəzarəti istifadə etmək imkanına malik olsun.

Ümumiyyətlə, fərziyyəyə görə səsvermə hüquqlarının çoxluğu nəzarətin əldə edilməsi ilə nəticələnir. Bu fərziyyəyə dəstək üçün və Bank səsvermə hüquqlarının və ya investisiya obyektində analoji hüquqların çoxluğundan az paya sahib olanda Bank investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Digər müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Bankın səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

Tөрəmə müəssisələr nəzarət Banka keçdiyi tarixdən konsolidasiya edilir və nəzarət başa çatdıqdan sonra konsolidasiya dayandırılır. Bütün qrupdaxili əməliyyatlar, balanslar və qrup şirkətləri arasında əməliyyatlardan əldə edilən reallaşdırılmamış gəlirlər tamamilə silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürülən aktivin dəyersizləşməsinə göstərmir, reallaşdırılmamış zərərlər də silinir. Lazım gəldikdə, Bankın qəbul etdiyi siyasətə uyğunlaşmaq məqsədilə törəmə müəssisələrin uçot siyasətində dəyişiklik aparılır.

Tөрəmə müəssisənin mülkiyyət payındakı dəyişiklik, nəzarət hüququ dəyişmədikdə, kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Zərərlər defisitli saldo ilə nəticələnsə də, qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir.

Bank törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirdikdə, o, törəmə müəssisənin aktivləri (o cümlədən qudvili) və öhdəlikləri, qeyri-nəzarət paylarının balans dəyəri, kapitalda qeydə alınmış ümumi məzənnə fərqlərini uçotdan silir; əldə edilmiş vəsaitin ədalətli dəyərini, saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərini və mənfəət və ya zərərdə hər hansı əlavəni və ya defisitə tanınır və əvvəl digər ümumi gəlirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını mənfəətə və ya zərərə yenidən təsnif edir.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Bank satış üçün mövcud olan qiymətli kağızları və törəmə alətləri kimi maliyyə alətlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür. Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri Qeyd 24-də açıqlanır.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyat zamanı aktivin satılması üçün alına bilən və ya öhdəliyi köçürmək üçün ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxsar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında hərəkətin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma

39 sayılı MUBS ilə əhatə olunan maliyyə aktivləri müvafiq qaydada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, kreditlər və debitor borcları və ya satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinə təsnif edilir. Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanınma zamanı təsnifləşdirir və sonra aşağıda təsvir olunan müəyyən hallarda maliyyə aktivlərini yenidən təsnif edə bilər.

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktivini almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması daxildir.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri

Ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilmiş maliyyə aktivləri "Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri" kateqoriyasına daxil edilir. Maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi o halda təsnif edilir ki, onlar yaxın zamanda satılmaq məqsədilə alınmış olsun. Təyin edilmiş və effektiv hedcinq alətləri olmayan törəmə aktivlər də ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilir. Ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri üzrə gəlir və ya zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əksini tapır.

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, dəyişməz və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur, ticarət qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir və ya satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları kimi göstərilir. Belə aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə əks etdirilir. Gəlir və zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarılanda və ya dəyərsizləşəndə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri satış üçün təyin edilmiş və ya yuxarıda göstərilən üç sinifdən heç birinə təsnif edilməyən qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlkin tanınmadan sonra satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərlə ölçülür və bu zaman gəlir və ya xərclər investisiyanın tanınması dayanana və ya investisiyanın dəyərsizləşməsi müəyyən edilənə qədər digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilir. Belə halda əvvəl digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilmiş məcmu gəlir və ya zərər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda yenidən təsnif edilir. Bununla bərabər effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnif edilməsi

Ticarət üçün saxlanılan aktiv kimi təsnif edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivi artıq yaxın zamanda satılmaq məqsədilə saxlanılırsa, aşağıdakı hallardan birində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kateqoriyasından çıxarıla bilər:

- ▶ yuxarıda göstərilmiş kreditlər və debitor borcları anlayışına uyğun olan maliyyə aktivi bu halda kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər ki, Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyətində və qabiliyyətində olsun;
- ▶ digər maliyyə aktivləri yalnız nadir hallarda satış üçün mövcud olan və ya ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan aktivlər kimi yenidən təsnif edilə bilər.

Kreditlər və debitor borcları tərifinə uyğun olan satış üçün mövcud olan maliyyə aktivi Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyətinə və imkanına malikdirsə, kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər.

Maliyyə aktivləri yenidən təsnif etmə tarixində ədalətli dəyərle yenidən təsnif edilir. Mənfəət və ya zərərdə artıq tanınmış olan gəlir və ya zərər qaytarılmır. Yenidən təsnif etmə tarixində maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri onun, hansı daha münasibdirsə, yeni dəyərinə və ya amortizasiya edilmiş dəyərinə bərabər olur.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından ("ARMB") alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yükümlüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

"REPO" və "əks-REPO" razılaşmaları

Qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları ("REPO" razılaşmaları) təminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatları kimi əks etdirilir. "REPO" razılaşmaları əsasında satılmış qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir. Qiymətli kağızları alan tərəf müqavilə şərtlərindən və ya qəbul edilmiş təcrübədən irəli gələrək həmin qiymətli kağızların satılması və ya yenidən girov qoyulması hüququna malik olduqda, "REPO" razılaşmaları əsasında girov qoyulan qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəliklər kredit təşkilatlarına və ya müştərilər qarşısında öhdəliklərin tərkibində təqdim olunur. Geri satılma ("əks-REPO") razılaşmaları əsasında alınmış qiymətli kağızlar əhəmiyyətli olanda maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca hesab və ya şəraitdən asılı olaraq pul vəsaitləri və ya pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və müştərilərə verilmiş kreditlər kimi əks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alış qiyməti arasında fərq faiz hesab olunur və effektiv gəlirlilik metodundan istifadə etməklə "REPO" razılaşmalarının müddəti ərzində hesablanır.

Tərəfdaşlara verilmiş qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır. Borc götürülmüş qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin qiymətli kağızlar üçüncü tərəflərə satılanda alış və satış konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda ticarət qiymətli kağızlarından zərərləri çıxmaqla gəlirlərin tərkibində əks etdirilir. Onların qaytarılması öhdəliyi ədalətli dəyərle ticarət öhdəliyi kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşması Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə ARMB qarşısında öhdəliklər, kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər, müştərilər qarşısında öhdəliklər və buraxılmış borc qiymətli kağızları daxildir. İkinci tanınmadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərle, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda bordar silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Bank öz borcunu satın alırsa, o zaman bu borc konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasında fərq konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Lizinq

Operativ lizinq – Bank lizinqalan qismində

Lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Banka ötürülmədikdə, aktivlərin lizinqı operativ lizinq hesab olunur. Operativ lizinq əsasında ödənişlər lizinqın müddəti ərzində bərabər hissələrə bölmək metoduna əsasən ümumi və adminstrativ xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınmada ölçülməsi

İlkin tanınma zamanı maliyyə alətləri ədalətli dəyərle ölçülür. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan alətlərin ədalətli dəyərlərinə əməliyyatla birbaşa əlaqəsi olan xərclər əlavə edilir.

Adətən, ilkin tanınmada maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiymətidir. Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqli olduğunu müəyyən edərsə, onda:

- ▶ Ədalətli dəyər fəal bazarda oxşar aktivlər və ya öhdəliklərin kotirovkaları ilə sübuta yetirilirsə (yəni Səviyyə 1 giriş məlumatları) və ya yalnız müşahidə edilə bilən bazarlarda əldə edilən məlumatları istifadə edən qiymətləndirmə üsullarına əsaslanırsa, Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi gəlir və ya zərər kimi tanıyır;
- ▶ Bütün digər hallarda maliyyə alətinin ilkin qiymətləndirməsində ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi təxirə salmaq üçün düzəliş aparılır. İlkin tanınmadan sonra Bank bu təxirə salınmış fərqi gəlir və ya xərc kimi yalnız giriş məlumatları müşahidə edilə biləndə və ya alət uçotdan çıxarılanda tanıyır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyətində olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adi gedişində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Adətən, bu şərtlərə qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalarda rast gəlinmir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi şəkildə təqdim edilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Bank hər hesabat tarixində qiymətləndirmə aparır. Maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız ilk dəfə əks etdirildikdən sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş “zərər hadisəsi”) və ya bu zərər hadisəsi (və ya hadisələri) maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə dəyərsizləşmiş hesab edilir. Dəyərsizləşmənin sübutlarına borcalanın və ya borcalanlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənquması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətində ölçülə bilən azalmaya (misal üçün vaxtı keçmiş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxildir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər

Amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlərlə bağlı Bank əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün ümumi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Bank mühüm olub-olmamasından asılı olmayaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivini üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmaması qərarına gələrsə, həmin aktivini analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini ümumi şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi fərdi şəkildə aparılmış və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olarsa, zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktivin ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanmağa davam edir. Kreditlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırıldıqda və ya Bankın mülkiyyətinə keçdikdə silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalarsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş aparmaqla əks etdirilir. Gələcək silinmə sonradan bərpa edilirsə, bərpa məbləği konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir.

Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir. Kredit dəyişən faiz dərəcəsi ilə verilmişdirsə, dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi üçün diskontun dərəcəsi, cari effektiv faiz dərəcəsi olacaqdır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması, girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsinin mümkün olub-olmamasından asılı olmayaraq, girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəfləri çıxmaqla girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsindən irəli gələn pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirir.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri Bankın daxili kredit reytingləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektoru, coğrafi mövqeyi, girovun növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətləri bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilir. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən cari bazar məlumatı əsasında düzəlişlər edilir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (misal üçün işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişikliklər və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmi əks etdirən digər amilləri) əks etdirir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılır ki, qiymətləndirilmiş zərərlərlə faktiki nəticələr arasındakı fərqlər azaldılsın.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları üçün Bank hər hesabat tarixində investisiya və ya investisiyalar qrupunun dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını qiymətləndirir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları kimi təsnif edilən kapital investisiyaları ilə bağlı obyektiv dəyərsizləşmə sübutlarına investisiyanın ədalətli dəyərinin ilkin dəyərdən əhəmiyyətli və ya sürəkli şəkildə aşağı düşməsi daxildir. Dəyərsizləşmə sübutları mövcud olanda məcmu zərər – əvvəl mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasındakı fərq kimi ölçülür – digər ümumi gəlirin tərkibindən çıxarılır və konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə yenidən təsnif edilir. Kapital investisiyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və məcmu gəlir haqqında hesabat vasitəsilə bərpa edilmir, onların dəyərsizləşmədən sonra ədalətli dəyərinin artması konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər və ya digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilir.

Borc alətləri satıla bilən alətlər kimi təsnif ediləndə dəyərsizləşmə amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri ilə eyni prinsiplərlə qiymətləndirilir. Gələcək faiz gəliri azaldılmış balans dəyərinə əsaslanır və dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin diskont edilməsi üçün istifadə edilən faiz dərəcəsi ilə hesablanır. Faiz gəliri mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Əgər növbəti ildə borc alətinin ədalətli dəyəri artırsa və bu artma obyektiv olaraq dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərərdə əks etdirildikdən sonra baş vermiş hadisə ilə bağlıdırsa, dəyərsizləşmə zərəri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda bərpa edilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Kreditlərin restrukturizasiyası

Mümkün olduqda Bank girova yiyələnməkdən daha çox kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir. Bu restrukturizasiyanın uçot qaydası aşağıda təqdim olunur:

- ▶ Kreditin valyutası dəyişmişdirsə, köhnə kredit uçotdan çıxarılır və yeni kredit tanınır.
- ▶ Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlı deyilsə, Bank aşağıda təsvir olunmuş maliyyə öhdəlikləri üçün tətbiq edilən eyni yanaşmadan istifadə edir.
- ▶ Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlıdırsa və şərtlər dəyişdirildikdən sonra kredit dəyərsizləşsə, Bank ilkin effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə diskontlaşdırılmış yeni pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəri ilə şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl balans dəyəri arasındakı fərqi dövr üzrə ehtiyat ayırmalarında tanıyır. Kreditin şərtləri dəyişdirildikdən sonra kredit dəyərsizləşsə, Bank effektiv faiz dərəcəsinə yenidən hesablayır.

Yeni şərtlər müəyyən edildikdən sonra, kredit artıq vaxtı keçmiş hesab olunmur. Bütün meyarların qarşılınması və gələcək ödənişlərin mümkünüyündən əmin olmaq məqsədilə Bankın rəhbərliyi restrukturizasiya edilmiş kreditləri daim nəzərdən keçirir. Belə kreditlər fərdi və ya ümumi qaydada dəyərsizləşmə üçün qiymətləndirilməkdə davam olunur və onların ödənilən dəyəri kredit üzrə ilkin və ya cari effektiv faiz dərəcəsi istifadə etməklə hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Bankın davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyası (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həddi, köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə zəmanətləri

Normal biznes fəaliyyətində Bank akkreditivlər və zəmanətlərdən ibarət olan maliyyə zəmanətləri verir. Maliyyə zəmanətləri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ilk öncə ədalətli dəyərlə "Digər öhdəliklər" maddəsində alınmış komissiya haqqı məbləğində əks etdirilir. İlk əks etdimədən sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi aşağıdakı məbləğlərdən yuxarı olanı ilə ölçülür: amortizasiya hesablanmış komissiya haqqı və zəmanətdən irəli gələn maliyyə öhdəliyinin ödənilməsi üçün tələb olunan məsrəflərin ən yaxşı qiyməti.

Maliyyə zəmanətləri ilə bağlı öhdəliyin artması konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda nəzərə alınır. Alınmış komissiya haqqı mənfəət və ya zərər zəmanətin müddəti üzrə bərabər hissələrə bölünməklə əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvəyə gələn və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyində və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərəre təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Müvəqqəti fərqlərin bərpə edilməsi vaxtı nəzarət altında olduğu və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpə edilməməsi ehtimal edildiyi hallar istisna olmaqla, təxirə salınmış mənfəət vergisi törəmə müəssisələrə, assosiasiya olunmuş müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalardan irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə əks etdirilir.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Bankın fəaliyyəti ilə bağlı ƏDV, əmlak vergisi, ödəmə mənbəyində tutulan vergi və sair müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yıqılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanınma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən proqnozlaşdırılan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	<u>ii</u>
İcarəyə alınmış əsas vəsaitlərin əsaslı təmiri	4-15
Mebel və qurğular	4-5
Kompüterlər və ofis avadanlığı	4
Nəqliyyat vasitələri	4

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər

Qudvildən başqa qeyri-maddi aktivlər kompüter programlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlk tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərərlerini çıxmaqla maya dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərlə bağlı amortizasiya müddəti və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Yenidən mülkiyyətə alınmış girov

Müəyyən hallarda girov ödənilməmiş kreditlər üzrə tutmanın yönləndirilməsindən sonra yenidən mülkiyyətə alınır. Yenidən mülkiyyətə alınmış girov ən aşağı balans dəyəri və ya xalis satış dəyərində ölçülür və hesabatlarda "Digər aktivlər" daxilində göstərilir.

Ehtiyatlar

Bank ehtiyatları keçmiş hadisənin nəticəsi olan cari (hüquqi və ya konstruktiv) öhdəliyə sahib olduqda, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərələri təcəssüm etdirən resursların xaric olmasının tələb olunacağını ehtimal etdikdə və öhdəliyin məbləğini etibarlı qiymətləndirə biləndə tanınır.

Səhmdar kapitalı

Adi səhmlər kapital kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olan xarici xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin emissiya zamanı səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Seqmentlər üzrə hesabatlar

Bankın seqmentlər üzrə hesabatları aşağıdakı əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır: pərakəndə bank əməliyyatları və korporativ bank əməliyyatları.

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlir Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlirin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanınma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analogi gəlir və xərclər

Ticarət aktivləri və ya satıla bilən aktivlər kimi təsnif edilmiş faiz hesablanan qiymətli kağızlar və amortizasiya olunmuş dəyəri ilə qiymətləndirilən bütün maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirləri və ya xərcləri effektiv faiz dərəcəsi ilə tanınır. Effektiv faiz dərəcəsi qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivinin və ya analogi maliyyə aktivləri qrupunun qeydə alınmış dəyəri dəyərsizləşmə zərərinə görə azalarsa, faiz gəliri, yeni balans dəyərində ilkin faktiki faiz dərəcəsinə təbiiq etməklə əks etdirilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Gəlir və xərclərin tanınması (davamı)

Haqq və komissiya gəliri

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

► Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri

Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri daxildir. Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

► Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri

Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Dividend gəliri

Bank ödənişi almaq hüququnu əldə edəndə gəlir tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə funksional valyutada qeydə alınır. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə qüvvədə olan məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya yenidən çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün gəlirlər və zərərər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda "Zərərər çıxılmaqla xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə gəlir – xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatların tarixlərinə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatın müqavilə üzrə valyuta məzənnəsi ilə ARMB-nin əməliyyat tarixində qüvvədə olan məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə dilinq əməliyyatlarından zərərərleri çıxmaqla gəlirlərin tərkibində əks etdirilir. Bank hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir.

	2015	2014
1 ABŞ dolları	AZN 1.5594	AZN 0.7844
1 Avro	AZN 1.7046	AZN 0.9522

Qəbul edilmiş, lakin qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər

Bankın konsolidasiya edilmiş hesabatlarının buraxılması tarixinə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər aşağıda açıqlanır. Bank müvafiq hallarda, bu standartlar qüvvəyə mindiyi zaman onları qəbul etmək niyyətindədir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

2014-cü ilin iyul ayında MUBSK 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-nin yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya maliyyə alətləri layihəsinin bütün mərhələlərini əks etdirir və 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanınma və Ölçmə" adlı MUBS-u və 9 sayılı MHBS-nin bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. Standart təsnifləşdimə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinqin uçotu üzrə yeni tələbləri təqdim edir.

9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erken tətbiq etməyə icazə verilir. Retrospektiv qaydada tətbiq edilməsi tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. İlk dəfə tətbiq etmənin tarixi 1 fevral 2015-ci il tarixindən əvvəl olduğu halda 9 sayılı MHBS-nin əvvəlki (2009, 2010 və 2013-cü illərin) versiyalarının erkən tətbiqinə icazə verilir. 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Bankın maliyyə aktivlərinin təsnifatı və ölçülməsinə təsir edəcək, lakin Bankın maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsinə heç bir təsir göstərməyəcək.

Bank 9 sayılı MHBS-nin dəyərsizləşmə ilə bağlı tələblərinin qəbul edilməsinin kapitalla əhəmiyyətli təsirin göstəriləcəyini ehtimal edir, lakin Bank təsirin həcmi müəyyən etmək məqsədilə perspektiv elementlər daxil olmaqla, bütün məntiqi və təsdiqedic məlumatları nəzərdən keçirməklə daha təfəssil təhlil aparmalıdır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

15 sayılı MHBS 2014-cü ilin may ayında buraxılmış və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modelə tətbiq edir. "İcarələr" adlı 17 sayılı MUBS-un əhatə dairəsində icarə müqavilələri, "Sığorta müqavilələri" adlı 4 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsində sığorta müqavilələri və "Maliyyə alətləri: Tanınma və Ölçülmə" adlı 39 sayılı MUBS-un (və ya "Maliyyə alətləri" adlı 9 sayılı MHBS, erkən tətbiq edildikdə) əhatə dairəsində maliyyə alətləri və digər müqavilə hüquqları və öhdəliklərindən irəli gələn gəlirlər 15 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə daxil olmur və müvafiq standartla idarə edilir.

15 sayılı MHBS-ə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır. 15 sayılı MHBS-nin prinsipləri gəlirlərin ölçülməsi və tanınmasına daha strukturlu yanaşmanın tətbiqini təmin edir.

Gəlirlər üzrə yeni standart bütün müəssisələrə tətbiq edilir və MHBS-nin gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart 1 yanvar 2018-ci il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Bank hazırda 15 sayılı MHBS-nin təsirini qiymətləndirir və yeni standartı tələb edilən tarixdə qəbul etməyi planlaşdırılır.

16 sayılı MUBS-a və 38 sayılı MUBS-a düzəlişlər: Məqbul köhnəlmə və amortizasiya metodlarının aydınlaşdırılması

Düzəlişlər 16 və 38 sayılı MUBS-da gəlirlərin aktivin istifadəsi prosesində sərf edilən iqtisadi faydaların sxemini deyil, biznesin (aktivin daxil olduğu) həyata keçirilməsindən əmələ gələn iqtisadi faydaların sxemini əks etdirməsi prinsipinə aydınlıq gətirir. Nəticədə, gəlirlərə əsaslanan metod əmlak, qurğu və vadanlığın köhnəlməsi üçün istifadə edilə bilməz və yalnız çox nadir hallarda qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası üçün istifadə edilə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Banka təsir göstərməsi gözlənilmir, çünki Bank uzunmüddətli aktivlərinə köhnəlmə hesablaşmaq üçün gəlirlərə əsaslanan metoddan istifadə etmir.

2010-2014-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixindən qüvvəyə minir və bunların Banka əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

7 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar – xidmət müqavilələri"

7 sayılı MHBS müəssisədən tanınması ümumiyyətlə dayandırılan köçürülmüş aktivdə davam edən iştirak haqqında açıqlamaların edilməsini tələb edir. Şuradan xidmət müqavilələrinin bu açıqlama tələblərinin tətbiq edilməsi məqsədləri üçün davam edən iştirak olub-olmadığı soruşulmuşdur. Düzəliş izah edir ki, haqqı daxil edən xidmət müqaviləsi maliyyə aktivində davam edən iştirak ola bilər. Açıqlamaların tələb edilib-edilmədiyini qiymətləndirmək üçün müəssisə MHBS 7.B30 və MHBS 7.42C bəndlərində nəzərdə tutulan davam edən iştiraka dair qaydalara uyğun olaraq haqqın və razılaşmanın xüsusiyyətini qiymətləndirməlidir. Düzəliş 1 yanvar 2016-cı il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiq edilməyə icazə verilir. Düzəliş elə tətbiq edilməlidir ki, hansı xidmət müqavilələrinin davam edən iştirak olduğunu müəyyən etmək üçün qiymətləndirmə retrospektiv qaydada tətbiq edilməli olsun. Lakin, tələb edilən açıqlamaların müəssisənin ilk dəfə olaraq düzəlişləri tətbiq etdiyi illik dövrdən əvvəl başlayan hər hansı dövr üzrə təqdim edilməsinə ehtiyac yoxdur.

34 sayılı MUBS "Aralıq maliyyə hesabatları" – məlumatların 'aralıq maliyyə hesabatı'nın istənilən hissəsində açıqlanması

Düzəliş göstərir ki, tələb edilən aralıq açıqlamalar ya aralıq maliyyə hesabatlarında, yaxud da aralıq maliyyə hesabatları və daha böyük aralıq maliyyə hesabatına daxil edilən hər hansı sənədlər (məsələn rəhbərliyin şərtləri və risklər haqqında hesabat) arasında qarşılıqlı istinadlar yolu ilə təqdim edilməlidir. Komitə göstərir ki, aralıq maliyyə hesabatındakı məlumat istifadəçilər üçün aralıq maliyyə hesabatları ilə eyni şərtlərlə və eyni zamanda açıq olmalıdır. İstifadəçilər digər məlumatla bu şəkildə tanış olmaq imkanına malik olmasa, aralıq maliyyə hesabatı natamam sayılır. Düzəliş 1 yanvar 2016-cı il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiq edilməyə icazə verilir.

16 sayılı MHBS "İcarə"

2016-cı ilin yanvar ayında MUBSK qüvvəyə minmə tarixi 1 yanvar 2019-cu il olan, "İcarə" adlı 16 sayılı MHBS buraxılmışdır. 16 sayılı MHBS bir çox icarələrin maliyyə icarələrinin hal-hazırda 17 sayılı MUBS-a uyğun olaraq uçota alınmasına bənzər qaydada bir çox icarələrin standart çərçivəsində uçotunu təmin edir. İcarə üzrə balans hesabatında aktivlərdən "istifadə etmə hüququ" və müvafiq maliyyə öhdəliyi tanınır. İcarənin müddəti ərzində aktiv amortizasiya edilməli və maliyyə öhdəliyi amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülməlidir. İcarəçinin uçotu əsasən 17 sayılı MUBS-da olduğu kimi qalır. Bank hal-hazırda 16 sayılı MHBS-nin maliyyə hesabatlarına təsirini dəyərləndirir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"

2016-cı ilin yanvar ayında MUBSK "Mənfəət vergisi" adlı 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər buraxmışdır. Bu düzəlişlər təcrübədə rastlaşan fərqliliklə bağlı məsələləri həll etmək məqsədilə ədalətli dəyərlə ölçülən borc alətləri ilə əlaqədar təxirə salınmış vergi aktivlərinin uçot qaydalarını və realizasiya olunmamış zərərlər üzrə təxirə salınmış aktivlərin tanınmasını izah edir. Müəssisələr 1 yanvar 2017-ci tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərdə düzəlişləri tətbiq etməlidir. Erkən tətbiq edilməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Banka hər hansı təsiri gözənilmir.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələri

Bankın uçot qaydalarını tətbiq edərkən, rəhbərlik, qiymətləndirmələrdən əlavə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə daha əhəmiyyətli təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələrdən istifadə etmişdir. Ən mühüm qiymətləndirmələr və mühakimələr aşağıda açıqlanır:

Kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat

Bank kredit və debitor borclarının dəyərsizləşməsini qiymətləndirmək üçün müntəzəm qaydada onların təhlilini aparır. Borcalan maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdığı və analoji borcalanlar haqqında faktiki məlumatların mənbəyi az olduqda Bank dəyərsizləşmə zərərlərinin qiymətləndirilməsində özünün təcrübəli mühakiməsindən istifadə edir. Eynilə, Bank qrupa daxil olan borcalanların öhdəlikləri ödəmək statusunda mənfəət dəyişikliklərinə və ya Bankın daxilində aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqəli olan dövlət və ya yerli iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə işarə edən müşahidə edilən məlumatlar əsasında gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişiklikləri qiymətləndirir. Rəhbərlik kreditlər və debitor bordarı qrupları üzrə kredit riski xarakteristikası və obyektiv dəyərsizləşmə sübutları olan aktivlərlə bağlı zərərlərin strukturu haqqında tarixi məlumatlar əsasında qiymətləndirmələrdən istifadə edir. Bank cari şəraitləri əks etdirmək məqsədilə kreditlər və ya debitor borcları qrupu üçün müşahidə edilən məlumatlarda düzəliş aparmaq üçün özünün təcrübəli mühakiməsindən istifadə edir.

Girovun dəyərinin müəyyən edilməsi

Rəhbərlik müntəzəm qaydada girovun bazar dəyərini nəzərdən keçirir. Rəhbərlik cari vəziyyəti əks etdirmək məqsədilə təcrübəsi əsasında mühakimə edir və ya müstəqil rəyden istifadə edir. Tələb olunan məbləğ və girov tərəfdaşın kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Mümkün olanda, bu mexanizmlər müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün mühakimələr istifadə olunur. Mühakimələr uzunmüddətli maliyyə aktivləri üçün likvidlik riski, kredit riski və dəyişkənlik kimi məlumatları nəzərə alır. Bu amillər haqqında fərziyyələrdə dəyişikliklər maliyyə alətlərinin hesabatda göstərilən ədalətli dəyərində təsir göstərə bilər.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Adi fəaliyyətində Bank əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı MUBS maliyyə alətlərinin ilk öncə ədalətli dəyərləri əsasında tanınmasını tələb edir. Müəyyən əməliyyatlar fəal bazarda aparılmadığı təqdirdə, onların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələri ilə qiymətləndirilməsini müəyyən etmək üçün mühakimələr tətbiq edilir. Mühakimə əlaqəli olmayan tərəflər arasında oxşar əməliyyatlar üçün qiymətlərin təyin edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili əsasında verilir.

Əmlak və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti

Rəhbərlik, əmlak və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu ehtimal Bankın həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərənin əldə edilməsini planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər hesabat tarixində yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

(min Azərbaycan manatı ilə)

5. Seqmentlər üzrə məlumat

İdarəetmə məqsədləri üçün Bank məhsullara və xidmətlərə görə iki əməliyyat seqmenti üzrə bölgü etmişdir:

Pərakəndə bank əməliyyatları Əsasən fiziki şəxslərdən depozitlərin cəlb olunması, istehlak kreditlərinin, overdraftların verilməsi, kredit kart xidmətlərinin və vəsaitlərin köçürülməsi xidmətlərinin göstərilməsi.

Korporativ bank əməliyyatları Əsasən korporativ müştərilərə və təşkilatlara ssudaların verilməsi və digər kredit xidmətlərinin göstərilməsi, depozitlərin cəlb olunması və cari hesabların açılması.

Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq təsərrüfat bölmələrinin nəticələrini izləyir. Seqmentin nəticələri, aşağıdakı cədvəldə göstərilmiş kimi, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət və ya zərərdən fərqli olaraq ölçülür.

Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri üçüncü tərəflərlə əməliyyatlarla oxşar qaydada, bir-birindən asılı olmayan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

2015-ci və 2014-cü illərdə hər hansı bir xarici müştəri və ya biznes tərəfdaşı ilə əməliyyatlardan Bankın cəmi gəlirinin 10%-nə və ya daha çox hissəsinə bərabər olan məbləğdə gəlir əldə edilməmişdir.

Aşağıdakı cədvəllərdə Bankın əməliyyat seqmentlərinə dair gəlir, xərc və mənfəət haqqında məlumat təqdim olunur.

	<i>Pərakəndə bank əməliyyatları</i>	<i>Korporativ bank əməliyyatları</i>	<i>Bölüşdürül- məmiş</i>	<i>Cəmi</i>
2015				
Gəlirlər				
Faiz gəliri	20,571	15,799	11	36,381
Haqq və komissiya gəliri	6,722	2,412	–	9,134
Qeyri-faiz gəliri	6,523	5,011	3	11,537
Cəmi gəlirlər	33,816	23,222	14	57,052
Faiz xərci	(6,238)	(6,877)	–	(13,115)
Haqq və komissiya xərci	(1,928)	(636)	–	(2,564)
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	(5,625)	(4,946)	–	(10,571)
Qeyri-faiz xərci	(16,670)	(12,994)	(9)	(29,673)
Seqmentlər üzrə nəticələr	3,355	(2,231)	5	1,129
Mənfəət vergisi xərci	(3,233)	2,147	(5)	(1,091)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	122	(84)	–	38
Seqmentlər üzrə digər məlumat				
Əsaslı məsrəflər	1,023	786	1	1,810
	<i>Pərakəndə bank əməliyyatları</i>	<i>Korporativ bank əməliyyatları</i>	<i>Bölüşdürül- məmiş</i>	<i>Cəmi</i>
2014				
Gəlirlər				
Faiz gəliri	19,958	14,500	267	34,725
Haqq və komissiya gəliri	6,745	2,567	–	9,312
Qeyri-faiz gəliri	2,127	1,545	28	3,700
Cəmi gəlirlər	28,830	18,612	295	47,737
Faiz xərci	(4,789)	(6,025)	–	(10,814)
Haqq və komissiya xərci	(1,271)	(217)	–	(1,488)
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	(2,466)	(1,509)	–	(3,975)
Qeyri-faiz xərci	(16,144)	(11,385)	(210)	(27,739)
Seqmentlər üzrə nəticələr	4,160	(524)	85	3,721
Mənfəət vergisi xərci	(2,042)	257	(42)	(1,827)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	2,118	(267)	43	1,894
Seqmentlər üzrə digər məlumat				
Əsaslı məsrəflər	4,378	3,181	59	7,618

Coğrafi məlumat

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərində başa çatan illər üzrə Bankın üçüncü tərəf müştərilərdən gəlirləri Azərbaycan Respublikasında əldə edilmişdir.

*(min Azərbaycan manatı ilə)***6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri**

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Kassada olan nağd pul vəsaitləri	28,161	20,549
ARMB-də cari hesablar	21,397	11,302
Digər kredit təşkilatlarında cari hesablar	72,090	22,561
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	121,648	54,412

Digər kredit təşkilatlarında cari hesablara rezident və qeyri-rezident banklarda, müvafiq olaraq, 283 AZN (2014-cü il: 649 AZN) və 71,807 AZN (2014-cü il: 21,912 AZN) məbləğində faiz hesablanan müxbir hesabların qalıqları daxildir.

7. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Müddətli depozitlər	50,026	–
ARMB-də bloklaşdırılmış cari hesab	31,203	8
ARMB-də məcburi ehtiyatlar	1,160	4,505
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	82,389	4,513

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq müddətli depozitlərə qeyri-rezident bankda yerləşdirilmiş, illik effektiv faiz dərəcələri 1.10%-1.35% (2014-cü il: sıfır) olan, ödəniş müddəti müvafiq olaraq 14 yanvar 2016-cı il və 29 yanvar 2016-cı il tarixlərində bitən, ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş iki depozit (2014-cü il: sıfır) daxildir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə 31,188 min AZN (2014-cü il: sıfır) məbləğində ARMB-də bloklaşdırılmış cari hesab ARMB-dən alınmış borc öhdəliklərinə qarşı bloklaşdırılmış vəsaitləri ifadə edir (Qeyd 14).

Müştərilərdən cəlb edilmiş vəsaitlərin səviyyəsindən asılı olaraq kredit təşkilatları Mərkəzi Bankda faiz qazandırmayan pul depozitini (məcburi ehtiyatlar) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Korporativ kreditlər	156,424	145,962
İstehlak kreditləri	73,350	88,886
Kiçik biznes kreditləri	26,606	23,521
İpoteka kreditləri	12,862	11,133
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	269,242	269,502
Çıxılın – Dəyərsizləşmə ehtiyatı	(17,490)	(7,171)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	251,752	262,331

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kreditlərin ümumi məbləğinin 49.3%-i (2014-cü il: 37.25%) xarici valyutalarda ifadə edilmişdir. Ötən illə müqayisədə xarici valyutalarda ifadə edilmiş kredit portfelinin payının artması Azərbaycan manatının əsas valyutalara qarşı 21 fevral 2015-ci il və 21 dekabr 2015-ci il tarixlərində müvafiq olaraq 34% və 48% devalvasiya etməsi səbəbindən baş vermişdir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat**

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat siniflər üzrə üzvləşdirilir:

	<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Kiçik biznes kreditləri</i>	<i>İstehlak kreditləri</i>	<i>İpoteka kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2015-ci il	3,013	659	3,326	173	7,171
İl üzrə xərc	4,946	1,127	4,243	255	10,571
Silinmiş məbləğlər	(252)	–	–	–	(252)
31 dekabr 2015-ci il	7,707	1,786	7,569	428	17,490
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmə	7,013	1,544	1,091	342	9,990
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə	694	242	6,478	86	7,500
	7,707	1,786	7,569	428	17,490
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxmadan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği	21,927	5,311	2,378	625	30,241
	<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Kiçik biznes kreditləri</i>	<i>İstehlak kreditləri</i>	<i>İpoteka kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2014-cü il	1,504	377	1,315	–	3,196
İl üzrə xərc	1,509	282	2,011	173	3,975
31 dekabr 2014-cü il	3,013	659	3,326	173	7,171
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmə	1,285	333	234	124	1,976
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə	1,728	326	3,092	49	5,195
	3,013	659	3,326	173	7,171
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxmadan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği	2,968	853	441	186	4,448

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə 30,241 min AZN (2014-cü il: 9,193 AZN) məbləğində kreditlər fərdi qaydada qiymətləndirilmişdir. Bu cür kreditlər üçün 9,423 min AZN (2014-cü il: 1,976 AZN) məbləğində fərdi şəkildə dəyərsizləşmə üçün ehtiyatlar tanınmışdır. 31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il üzrə fərdi şəkildə dəyərsizləşmə ehtiyatı ayrılmış kreditlər üzrə hesablanmış faiz gəliri 1,725 AZN (2014-cü il: 303 AZN) təşkil edir.

ARMB-nin qaydalarına uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya, xüsusi hallarda, məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- ▶ korporativ kreditlər üçün daşınmaz əmlak və ticarət debitor borcları üzrə haqlar, üçüncü tərəf zəminliyi;
- ▶ istehlak kreditləri üçün pul vəsaitləri, kreditə götürülən istehlak əşyaları üzrə haqlar və yaşayış mülkləri üzrə girovlar;
- ▶ avtokreditlər üçün pul vəsaitləri və nəqliyyat vasitələrinin girovları.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası**

31 dekabr 2015-ci il tarixinə müştərilərə verilən kreditlərin 72,332 AZN-i və ya ümumi kredit portfelinin 27%-i Bankın on (2014-cü il: on) ən iri üçüncü tərəf borcalan üzrə (2014-cü il: 59,559 AZN və ya 22%) cəmləşmişdir.

Kreditlər aşağıdakı növ müştərilərə verilmişdir: (məbləğlər ehtiyatdan əvvəl təqdim edilir):

	2015	2014
Özəl müəssisələr	156,424	145,962
Fiziki şəxslər	112,818	123,540
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	269,242	269,502

Kreditlər Azərbaycanda aşağıdakı sənaye sektorları üzrə verilmişdir (məbləğlər ehtiyatdan əvvəl təqdim edilir):

	2015	2014
Fiziki şəxslər	112,818	123,540
Ticarət müəssisələri	96,234	90,879
Daşınmaz əmlakın tikintisi	30,597	29,408
İstehsal	29,593	25,675
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	269,242	269,502

9. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları

Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	–	8,693
Birjada qiyməti müəyyən edilməyən korporativ səhmlər (Bakı Fond Birjasında 5%-lik mülkiyyət payı)	60	60
Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar	60	8,753

Borc qiymətli kağızlarının nominal faiz dərəcələri və ödəmə müddətləri aşağıda təqdim olunur:

	2015		2014	
	<i>İllik faiz dərəcəsi</i>	<i>Ödəmə müddəti</i>	<i>İllik faiz dərəcəsi</i>	<i>Ödəmə müddəti</i>
Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	–	–	3.00%	Dekabr 2023-cü il

10. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>İcarəyə alınmış əsas vəsaitlərin əsaslı təmiri</i>		<i>Kompüterlər və ofis avadanlığı</i>	<i>Mebel və qurğular</i>	<i>Nəqliyyat vasitələri</i>	<i>Cəmi</i>
	<i>İllik faiz dərəcəsi</i>	<i>Ödəmə müddəti</i>				
İlkin dəyər						
31 dekabr 2014-cü il	11,361	9,663	2,241	111	23,376	
Daxilolmalar	88	316	85	–	489	
Silinmələr	–	–	–	(7)	(7)	
Köçürmələr	–	(722)	722	–	–	
31 dekabr 2015-ci il	11,449	9,257	3,048	104	23,858	
Yığılmış köhnəlmə						
31 dekabr 2014-cü il	(3,547)	(4,996)	(1,399)	(99)	(10,041)	
Köhnəlmə xərci	(1,346)	(1,846)	(421)	–	(3,613)	
Silinmələr	–	–	–	7	7	
Köçürmələr	–	461	(461)	–	–	
31 dekabr 2015-ci il	(4,893)	(6,381)	(2,281)	(92)	(13,647)	
Xalis balans dəyəri						
31 dekabr 2014-cü il	7,814	4,667	842	12	13,335	
31 dekabr 2015-ci il	6,556	2,876	767	12	10,211	

(min Azərbaycan manatı ilə)

10. Əmlak və avadanlıqlar (davamı)

	<i>İcarəyə alınmış əsas vəsaitlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Kompüterlər və ofis avadanlığı</i>	<i>Mebel və qurğular</i>	<i>Nəqliyyat vasitələri</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər					
31 dekabr 2013-cü il	9,557	8,247	1,773	127	19,704
Daxilolmalar	2,035	1,585	468	–	4,088
Silinmələr	(231)	(169)	–	(16)	(416)
31 dekabr 2014-cü il	11,361	9,663	2,241	111	23,376
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2013-cü il	(2,678)	(3,349)	(1,016)	(114)	(7,157)
Köhnəlmə xərci	(1,100)	(1,647)	(383)	(1)	(3,131)
Silinmələr	231	–	–	16	247
31 dekabr 2014-cü il	(3,547)	(4,996)	(1,399)	(99)	(10,041)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2013-cü il	6,879	4,898	757	13	12,547
31 dekabr 2014-cü il	7,814	4,667	842	12	13,335

31 dekabr 2015-ci il tarixinə tam köhnəlmiş əmlak və avadanlıqların ümumi balans dəyəri 2,978 AZN (2014-cü il: 2,406 AZN) məbləğindədir.

11. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Lisensiyalar</i>	<i>Kompüter proqramları</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər			
31 dekabr 2014-cü il	5,798	4,744	10,542
Daxilolmalar	399	922	1,321
31 dekabr 2015-ci il	6,197	5,666	11,863
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2014-cü il	(3,039)	(820)	(3,859)
Amortizasiya xərci	(1,716)	(471)	(2,187)
31 dekabr 2015-ci il	(4,755)	(1,291)	(6,046)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2014-cü il	2,759	3,924	6,683
31 dekabr 2015-ci il	1,442	4,375	5,817
İlkin dəyər			
31 dekabr 2013-cü il	3,600	3,412	7,012
Daxilolmalar	2,198	1,332	3,530
31 dekabr 2014-cü il	5,798	4,744	10,542
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2013-cü il	(1,804)	(451)	(2,255)
Amortizasiya xərci	(1,235)	(369)	(1,604)
31 dekabr 2014-cü il	(3,039)	(820)	(3,859)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2013-cü il	1,796	2,961	4,757
31 dekabr 2014-cü il	2,759	3,924	6,683

31 dekabr 2015-ci il tarixinə tamamilə amortizasiya olunmuş qeyri-maddi aktivlərin ümumi balans dəyəri 3,087 AZN (2014-cü il: 1,276 AZN) məbləğindədir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

12. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Cari vergi xərci	(214)	(1,945)
Əvvəlki ilin vergi xərci üzrə dəqiqləşmə	(243)	–
Təxirə salınmış vergi (xərci)/faydası – müvəqqəti fərqlərin qaytarılması və yaranması	(634)	118
Mənfəət vergisi xərci	(1,091)	(1,827)

2015-ci və 2014-cü illər üzrə şirkətlərin (o cümlədən bankların) standart korporativ mənfəət vergisi 20% olmuşdur.

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi dərəcəsinə fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə üzleşdirilir:

	2015	2014
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət	1,129	3,721
Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	(226)	(744)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilməyən məbləğlərin vergiyə təsiri		
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(913)	(1,093)
Digər	48	10
Mənfəət vergisi xərci	(1,091)	(1,827)

31 dekabrda təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2013	<i>Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınmış</i>	2014	<i>Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınmış</i>	2015
Müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	–	(45)	(45)	(190)	(235)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(1,114)	344	(770)	(840)	(1,610)
Əmlak və avadanlıqlar	275	(509)	(234)	223	(11)
Qeyri-maddi aktivlər	(103)	27	(76)	65	(11)
Digər öhdəliklər	274	295	569	93	662
Digər aktivlər	(6)	6	–	15	15
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(674)	118	(556)	(634)	(1,190)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Ödənilməkdə olan məbləğlər	894	432
Digər maliyyə aktivləri	894	432
Avans ödənişləri	2,760	1,388
Yenidən mülkiyyətə alınmış girov	190	–
Digər	125	75
Digər qeyri-maliyyə aktivləri	3,075	1,463
Digər aktivlər	3,969	1,895

(min Azərbaycan manatı ilə)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə 2,760 AZN (2014-cü il: 1,388 AZN) məbləğində avans ödənişləri əsasən əmlak və avadanlıqların alınması, reklam, sığorta və icarə üçün ödənişlərdən ibarət olmuşdur.

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2015	2014
Plastik kartlar üzrə hesablaşmalar	410	982
Əmlak və avadanlıqların alınması üzrə ödəniləcək məbləğlər	90	486
Digər	154	389
Digər maliyyə öhdəlikləri	654	1,857
İşçilər üzrə hesablanmış xərclər	1,660	1,318
Təxirə salınmış gəlir	764	950
Ehtiyatlar	244	494
Sosial fondlara kreditor borcları	206	89
Digər	137	150
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	3,011	3,001
Digər öhdəliklər	3,665	4,858

İşçilər üzrə hesablanmış xərclərə Bankın maliyyə nəticələri ilə bağlı olaraq işçilərə 866 AZN (2014-cü il: 665 AZN) məbləğində mükafat və istifadə edilməmiş məzuniyyət üçün 794 AZN (2014-cü il: 653 AZN) məbləğində hesablamalar daxildir.

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixində təxirə salınmış gəlirlər əsasən plastik kartların, zəmanətlərin və akkreditivlərin buraxılması üçün alınmış haqdan ibarətdir.

14. ARMB qarşısında öhdəliklər

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın ARMB-dən alınmış, 20,000 AZN məbləğində olan və müddəti 26 may 2016-cı il tarixinə qədər başa çatan kreditləri olmuşdur (2014-cü il: sıfır). Bank bu kreditlər müqabilində 20,000 min ABŞ dolları (31,188 AZN) məbləğində girov qoymuşdur (Qeyd 7).

15. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Banklardan götürülmüş kreditlər	103,584	64,475
Müddətli depozitlər	13,001	-
Tələbli depozitlər	4,406	4,311
Azərbaycan İpoteka Fondu qarşısında öhdəliklər	2,211	727
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	123,202	69,513

Bank ABŞ dolları ilə tələbli depozitlər üzrə illik 3.00%-3.50% dərəcəsi ilə, Avro ilə isə illik 0.25%-2.50% (2014-cü il: ABŞ dolları üçün illik 3.00%-3.50%, Avro üçün illik 0.25%-2.50%) dərəcəsi ilə faiz ödəyir.

31 dekabr 2015-ci il tarixində Bankın Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən maliyyələşdirilən 2,211 AZN məbləğində (2014-cü il: 727 AZN) kreditləri olmuşdur. Bu kreditlərin ödəmə müddəti 2045-ci (2014-cü il: 2045) ildə başa çatır və illik 1-4% (2014-cü il: illik 1-4%) dərəcəsi ilə faiz hesablanır.

2015-ci il ərzində Bank iki rezident kommersiya bankından 13,001 AZN məbləğində (2014-cü il: sıfır) depozitlər cəlb etmişdir. Bu depozitlərin ödəmə müddəti 16 mart 2016-cı il tarixində başa çatır və bunlara illik 10.25%-13% dərəcəsi ilə (2014-cü il: sıfır) faiz hesablanır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

16. Müştərilər qarşısında öhdəliklər

Müştərilər qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Cari hesablar	138,426	89,290
Müddətli depozitlər	74,434	80,093
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	<u>212,860</u>	<u>169,383</u>
Zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılır (Qeyd 19)	2,899	56

31 dekabr 2015-ci ildə müştərilər qarşısında cəmi öhdəliklərin 74,768 AZN məbləği və ya 35%-i (2014-cü il: 54,432 AZN və ya 32%-i) on (2014-cü il: on) ən iri müştəriyə aid olmuşdur.

31 dekabr 2015-ci il tarixində fiziki şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 7.57% (2014-cü il: 7.09%), 31 dekabr 2015-ci il tarixində hüquqi şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 10.58% (2014-cü il: 7.53%) təşkil etmişdir.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakı növ müştərilərlə hesablar daxildir:

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Özəl müəssisələr	143,048	112,113
Fiziki şəxslər	69,462	56,496
İctimai təşkilatlar	350	774
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	<u>212,860</u>	<u>169,383</u>

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili:

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Ticarət	88,907	60,945
Fiziki şəxslər	69,462	56,496
Sığorta	29,895	39,164
Daşınmaz əmlakın tikintisi	20,982	6,752
Nəqliyyat və rabitə	3,264	5,252
Dövlət və ictimai təşkilatlar	350	774
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	<u>212,860</u>	<u>169,383</u>

17. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

31 dekabr 2015-ci il tarixinə buraxılmış borc qiymətli kağızlarının qalığı 48,759 AZN olmuşdur (2014-cü il: 38,376 AZN).

20 iyun 2014-cü il tarixində Bank ödəmə müddəti 20 iyun 2016-cı il tarixində başa çatan, nominal dəyəri 15,000 AZN olan yerli istiqrazlar buraxmışdır.

2015-ci ildə Bank 13,000 AZN məbləğində borc qiymətli kağızlarını geri almışdır. 31 dekabr 2014-cü il tarixinə yerləşdirilmiş vəsaitin balans dəyəri 2,006 AZN (2014-cü il: 15,044 AZN) olmuşdur.

18 dekabr 2014-cü il tarixində Bank ödəmə müddəti 19 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan, nominal dəyəri 30,000 ABŞ dolları olan fərdi yerləşdirmə əsası ilə istiqrazlar buraxmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixində yerləşdirilmiş vəsaitin balans dəyəri 46,753 AZN (2014-cü il: 23,332 AZN) olmuşdur.

18. Kapital

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərində adi səhmlərin sayı 2,340,535,194 olmuşdur. Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuş hər bir adi səhmin nominal dəyəri 0.02 AZN-dir və bunların hamısı eyni dərəcəlidir. Hər bir səhm bir səs hüququnu verir.

Bankın səhmdar kapitalı səhmdarlar tərəfindən AZN ilə yatırılmış və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylamalarını AZN ilə almaq hüququna malikdirlər.

(min Azərbaycan manatı ilə)

19. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadi islahatlar aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahat və dəyişikliklərdən, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən asılıdır. Xam neftin qiymətinin xeyli aşağı düşməsinin nəticəsində Azərbaycan manatı ABŞ dollarına qarşı 21 fevral 2015-ci ildə 1 ABŞ dolları üçün 0.7862 AZN-dən 1.0500 AZN-dək və sonra 21 dekabr 2015-ci il tarixində 1 ABŞ dolları üçün 1.5500 AZN-dək devalvasiya etmişdir. İkinci devalvasiyadan sonra Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı Azərbaycan manatının üzən məzənnə dərəcəsinə keçməsinə elan etmişdir.

Bu bank sisteminin likvidliyinin pisləşməsi və kredit şərtlərinin sərtləşməsi ilə nəticələnmişdir. Hazırda iqtisadi artım, kapitalı əldə etmək imkanı və kapitalın dəyəri ilə bağlı Bankın gələcək nəticələrinə, maliyyə vəziyyətinə və biznes perspektivlərinə hazırda müəyyən edilə bilməyən şəkildə mənfi təsir göstərə bilən qeyri-müəyyənliklər mövcuddur. Belə mənfi təsirlər arasında kredit portfelinin keyfiyyətinin pisləşməsi də ola bilər ki, bu da ümitsiz kreditləri artırır və kreditlər üzrə girov dəyərini və investisiya qiymətli kağızları üzrə zərərləri azalda bilər.

Azərbaycan hökuməti cari iqtisadi çətinliklərə cavab olaraq islahatları sürətləndirmək və bank sistemini dəstəkləmək planlarını bəyan etmişdir.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətləri ilə üzləşir. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn mümkün öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhini ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqə tuta bilərlər, buna görə də vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama aparmaq qərarı qəbul edildiyi ildən əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2015-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhini münasibdir və Bankın vergi və sosial mövqeləri qəbul ediləcəkdir.

Sığorta

Bank hal-hazırda səhvlər və ya buraxılmaldan irəli gələn öhdəliklərlə bağlı sığorta örtüyü əldə etməmişdir. Məsuliyyət sığortası hal-hazırda Azərbaycanda ümumiyyətlə mövcud deyil.

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən əmsallara riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bank kredit riski təminatının bazar dəyəri həmin kredit riskinin 100%-indən az olanda və ya kreditlərin daşınmaz əmlak formasında təminatının bazar dəyəri kredit dəyərinin 150%-indən aşağı olanda, bir borcalan və ya əlaqəli borcalanlar qrupu üzrə bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 7 faizindən artıq olmayan maksimal kredit riski əmsalı istisna olmaqla, həmin əmsallara riayət etmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın əmsalı 22.5% (31 dekabr 2014-cü il: 6.9%) olmuşdur.

ARMB-nin əmsallarına münasibətdə yuxarıda qeyd edilən uyğunsuzluq hökumət tərəfindən maliyyələşdirilməyən xüsusi layihələr ilə əlaqədardır. İl ərzində Bank bu uyğunsuzluqla bağlı hər ay ARMB-yə məlumat təqdim etmiş və heç bir zaman Banka qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, Banka qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcək.

Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borda müqayisədə daha aşağı riskə məruz qoyur.

(min Azərbaycan manatı ilə)

19. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)**Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər**

31 dekabrda Bankın təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Kreditlə bağlı öhdəliklər		
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	76,077	78,881
Verilmiş zəmanətlər	47,496	24,419
Akkreditivlər	1,938	1,439
	125,511	104,739
Operativ lizinq üzrə öhdəliklər		
1 ilədək	3,118	2,053
1 ildən 5 ilədək	11,707	8,407
5 ildən artıq	1,770	2,439
	16,595	12,899
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (girov çıxıldıqdan əvvəl)	142,106	117,638
Çıxılın – zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri (Qeyd 16)	(2,899)	(56)
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	139,207	117,582

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə mövcud olan zəmanət məktublarının əksəriyyəti müştərilərə mal və xidmətlərin təchiz edilməsi üçün verilmiş zəmanətlər və müxtəlif təşkilatlarla elan edilmiş tenderlərdə iştirak etmək niyyəti ilə girov kimi müştərilərə verilmiş tender zəmanətlərindən ibarətdir.

20. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Plastik kartlarla əməliyyatlar	4,780	4,634
Hesablaşma əməliyyatları	1,908	1,675
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	1,318	1,890
Zəmanətlər və akkreditivlər	642	621
Agent fəaliyyəti	282	390
Digər	204	102
Haqq və komissiya gəliri	9,134	9,312
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(1,323)	(1,079)
Hesablaşma əməliyyatları	(958)	(301)
Zəmanətlər və akkreditivlər	(57)	(49)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(26)	(26)
Digər	(200)	(33)
Haqq və komissiya xərcləri	(2,564)	(1,488)
Xalis haqq və komissiya gəliri	6,570	7,824

21. İşçilər üzrə xərclər

İşçilər üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Əmək haqqı və mükafatlar	(10,278)	(9,376)
Sosial sığorta xərcləri	(1,815)	(1,557)
İşçilər üzrə digər faydalar	(1,270)	(1,382)
İşçilər üzrə xərclər	(13,363)	(12,315)

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Ümumi və inzibati xərclər

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Binadan istifadə və icarə	(3,054)	(2,587)
Texniki dəstək xərcləri	(1,238)	(450)
Təmir və texniki xidmət	(1,177)	(1,533)
Rabitə	(1,009)	(970)
Təhlükəsizlik	(975)	(959)
Marketinq və reklam	(944)	(1,645)
Hüquq və məsləhət xidmətləri	(699)	(436)
Kommunal xidmətlər	(309)	(292)
Cərimə və cəzalar	(220)	-
Ofis təchizatı	(210)	(169)
Əyləncə	(151)	(189)
Üzvlük	(100)	(74)
İşgüzar səfərlər	(69)	(141)
Sığorta	(61)	(56)
Mənfəət vergisi istisna olmaqla, əməliyyat vergiləri	(39)	(168)
Digər xərclər	(504)	(549)
Ümumi və inzibati xərclər	(10,759)	(10,218)

23. Risklərin idarə olunması**Ön söz**

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın daim mənfəətlə işləməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat riskinə məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyət daşıyan ayrıca müstəqil orqanlar da vardır.

Direktorlar Şurası

Direktorlar şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələləri üçün məsuliyyətlidir və risklə bağlı müvafiq qərarların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması bölməsi

Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

23. Risklərin idarə olunması (davamı)

Ön söz (davamı)

Risklərə nəzarət bölməsi

Risklərə nəzarət bölməsi bütün Bankda risk prinsipləri, qaydaları və limitlərinə uyğunluğu izləmək üçün məsuliyyət daşıyır. Hər bir təsərrüfat qrupuna risklərə müstəqil nəzarət, o cümlədən müəyyən edilmiş limitlərlə müqayisədə riskə məruz qalan pozisiyaların həcminə nəzarət, eləcə də yeni məhsulların və strukturlaşdırılmış əməliyyatların riskinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan mərkəzsizləşdirilmiş bölmə daxildir. Bu bölmə həmçinin risklərin ölçülməsi və hesabat sistemlərində tam əks etdirilməsi üçün məlumatın toplanmasını təmin edir.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üzrə məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabat sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə ən pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə ümumi risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və bu qabiliyyəti qiymətləndirir.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Mütəmadi olaraq sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında məlumat təqdim edilir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Konsentrasiya biznes tərəfdaşlarının oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olması və nəticədə iqtisadi, siyasi və ya digər şərtlərdəki dəyişikliklərin həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsi imkanlarına oxşar təsir göstərməsindən yaranır. Konsentrasiya Bankın fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərə və sənaye sahələrinə təsir göstərən dəyişikliklərə həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bankın daxili siyasət və prosedurlarına diversifikasiyalı portfelin dəstəklənməsinə yönəlmiş xüsusi prinsiplər daxil edilir. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu sistem hər bir biznes tərəfdaşına müntəzəm olaraq yenidən baxılmalı olan risk reytingini təyin edir. Kredit keyfiyyətinin yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək, lazımi tədbirləri görmək və kredit riskinə qarşı adekvat kapital təqdim etmək imkanını yaradır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

23. Risklərin idarə olunması (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalması nəzərə alınmadan, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə kredit riskinin maksimal həcmi, daha yaxşı onların balans dəyərləri təqdim edir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda göstərilən balans dəyərləri dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana bilən riskin maksimal həcmi deyil, kredit riskinin cari həcmi əks etdirir.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bank müştərilərə zəmanətlər verir. Həmin zəmanətlər Bankın müştərilərinin adından ödənişlər aparmağını tələb edə bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kreditlərlə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə kredit riskinin maksimal həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı həmin komponentlərin balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidasiya edilmiş hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də kredit təşkilatlarından alınacaq, ARMB-də, İƏİT, MDB və digər xarici ölkələrin investisiya səviyyəli banklarında saxlanılan məbləğlər yüksək reytingli olmaqla təsnifləşdirilir. Digər banklarda saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri standart reytingli olmaqla təsnif edilir.

Aşağıdakı cədvəldə yüksək keyfiyyətli maliyyə aktivləri minimal səviyyədə kredit riski olan kreditlərdir, adətən kredit reytingi yüksək səviyyədədir və ya bu səviyyəyə yaxındır və ya çox yaxşı girovla təmin edilmişdir. Yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borcun ödənilməsi tarixi olan müştərilərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri standart səviyyəyə daxil edilir. Qeyri-standart kreditlər kredit müqavilələrinin şərtlərində dəyişiklik edilmiş standart reytingdən aşağı olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməmiş kreditlərdən ibarətdir.

2015	Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin		Cəmi
		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart reyting	dəyərsizləşməmiş	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərindən başqa)	6	93,204	283	–	–	–	93,487
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	32,348	50,041	–	–	–	82,389
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8						
Korporativ kreditlər		–	115,038	17,556	1,903	21,927	156,424
İstehlak kreditləri		–	55,386	5,925	9,661	2,378	73,350
Kiçik biznes kreditləri		–	12,879	7,561	855	5,311	26,606
İpoteka kreditləri		–	10,738	1,493	6	625	12,862
		–	194,041	32,535	12,425	30,241	269,242
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	9	60	–	–	–	–	60
Digər maliyyə aktivləri	13	–	894	–	–	–	894
Cəmi		125,612	245,259	32,535	12,425	30,241	446,072

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Risklərin idarə olunması (davamı)**Kredit riski (davamı)**

2014	Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin		Cəmi
		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart	dəyərsizləşməmiş	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərindən başqa)	6	11,302	22,561	–	–	–	33,863
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	4,505	8	–	–	–	4,513
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	–	–	–	–	–	–
Korporativ kreditlər		–	125,820	15,034	2,140	2,968	145,962
İstehlak kreditləri		–	80,199	3,816	4,430	441	88,886
Kiçik biznes kreditləri		–	20,583	2,004	81	853	23,521
İpoteka kreditləri		–	10,600	347	–	186	11,133
		–	237,202	21,201	6,651	4,448	269,502
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	9	8,753	–	–	–	–	8,753
Digər maliyyə aktivləri	13	–	432	–	–	–	432
Cəmi		24,560	260,203	21,201	6,651	4,448	317,063

Vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlər üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur. Vaxtı keçmiş kreditlərin əksəriyyəti dəyərsizləşmiş hesab olunmur.

Siyasətinə uyğun olaraq Bank kredit portfeli daxilində reytingləri dəqiq və ardıcıl şəkildə tətbiq etməlidir. Bu, mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmnin bütün fəaliyyət növləri, coğrafi bölgələr və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edəcəkdir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır. Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlərin müddətlərinin maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə təhlili

2015	30 gündən az	31-60 gün	61-90 gün	90 gündən çox	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
İstehlak kreditləri	377	111	147	9,026	9,661
Korporativ kreditlər	83	–	–	1820	1,903
Kiçik biznes kreditləri	778	–	–	77	855
İpoteka kreditləri	–	–	–	6	6
Cəmi	1,238	111	147	10,929	12,425

2014	30 gündən az	31-60 gün	61-90 gün	90 gündən çox	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
İstehlak kreditləri	254	48	110	4,018	4,430
Korporativ kreditlər	295	1,045	575	225	2,140
Kiçik biznes kreditləri	–	–	37	44	81
İpoteka kreditləri	–	–	–	–	–
Cəmi	549	1,093	722	4,287	6,651

Qeyd 8-də müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatla bağlı daha ətraflı məlumat təqdim olunur.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Kreditlərin dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər müxtəlif vaxt intervalında vaxtı keçmiş məbləğlərin qalıqlarında hərəkətləri ölçən modelin ("roll-rate") təqdim etdiyi məlumatlardır. Bank dəyərsizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

(min Azərbaycan manatı ilə)

23. Risklərin idarə olunması (davamı)**Kredit riski (davamı)***Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar*

Bank mühüm olan hər bir kredit üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlılığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha çox diqqət tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyərsizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditlərinin) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübut olmayan kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatlar məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər hesabat tarixində qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyərsizləşməsi müəyyən edilir. Dəyərsizləşmə zərərləri "roll-rate" modelinin təqdim etdiyi məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir. Bundan sonra dəyərsizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

Maliyyə zəmanətləri və akkreditivləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

Bankın pul aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2015				2014			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	49,841	70,226	1,581	121,648	32,500	21,537	375	54,412
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	32,363	50,026	–	82,389	4,513	–	–	4,513
Müştərilərə verilmiş kreditlər	251,752	–	–	251,752	262,331	–	–	262,331
İnvestisiya qiymətli kağızları	60	–	–	60	8,753	–	–	8,753
Digər maliyyə aktivləri	894	–	–	894	432	–	–	432
	334,910	120,252	1,581	456,743	308,529	21,537	375	330,441
Öhdəliklər								
ARMB-dən alınacaq məbləğlər	20,014	–	–	20,014	–	–	–	–
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	19,618	103,584	–	123,202	5,038	64,475	–	69,513
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	212,860	–	–	212,860	169,383	–	–	169,383
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	2,006	46,753	–	48,759	15,044	23,332	–	38,376
Digər maliyyə öhdəlikləri	588	66	–	654	1,857	–	–	1,857
	255,086	150,403	–	405,489	191,322	87,807	–	279,129
Xalis aktivlər / (öhdəliklər)	79,824	(30,151)	1,581	51,254	117,207	(66,270)	375	51,312

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin hərtərəfli qiymətləndirilməsi üçün mürəkkəb sistem tərtib etmişdir. Likvidliyin idarə edilməsi metodları və hesabatları Bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir, Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Departamenti tərəfindən hazırlanır və hər ay Aktivlər və Öhdəliklər Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

23. Risklərin idarə olunması (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)**

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən, bazarda fəal alınıb-satılan və müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat saxlayır və bütün filialları, bankomatları və müxbir hesablardakı qalıqları üzrə çox effektiv pul vəsaitlərinin idarə edilməsi sistemini istifadə edir.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi minimum 30% likvidlik əmsalına əsaslanaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilir və idarə edilir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2015	2014
Ani likvidlik əmsalı	81.11%	61.92%

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabrda maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilməsi hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətlərini əks etdirmir.

31 dekabr 2015-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
ARMB qarşısında öhdəliklər	189	20,069	–	–	20,258
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	19,209	104,482	514	2,372	126,577
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	167,044	43,023	800	3,662	214,529
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	51,992	–	–	51,992
Digər maliyyə öhdəlikləri	654	–	–	–	654
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	187,096	219,566	1,314	6,034	414,010
31 dekabr 2014-cü il					
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	9,188	25,698	37,110	843	72,839
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	119,179	47,273	6,300	–	172,752
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	2,766	40,621	–	43,387
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,857	–	–	–	1,857
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	130,224	75,737	84,031	843	290,835

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və şərti öhdəliklərinin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir yerinə yetirilməmiş kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
2015	90,699	26,805	8,006	–	125,510
2014	86,818	12,924	4,997	–	104,739

Bank gözləyir ki, şərti öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaqdır.

Bankın öz öhdəliklərini ödəmək qabiliyyəti eyni müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətinə əsaslanır.

Bank hər hansı bir təşkilatdan və ya fiziki şəxsdən əhəmiyyətli vəsait almır. Ödəmə müddətlərinin təhlili hər hansı konkret müddətdə əhəmiyyətli mənfi müddətlərin olmasını göstərmir.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə fiziki şəxslərin müddətli depozitləri daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır. Qeyd 15-ə bax.

(min Azərbaycan manatı ilə)

23. Risklərin idarə olunması (davamı)**Bazar riski**

Bazar riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərindən və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcələri və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya törəmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərindən və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir.

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə Bankın dəyişən faiz dərəcələri ilə alətləri olmamışdır.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərindən xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aşağıdakı cədvəllər 31 dekabrda Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətləri üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstənilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta dərəcəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda təsirinə (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərindən görə) hesablayır. Kapitala təsir konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda təsirdən fərqlənmir. Cədvəldə mənfəət məbləği konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ isə xalis potensial artmanı əks etdirir.

<i>Valyuta</i>	<i>Məzənnədə artım, % 2015</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2015</i>	<i>Məzənnədə artım, % 2014</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2014</i>
ABŞ dolları	60	4,487	35.00	3,043
AVRO	60	5	35.00	13

<i>Valyuta</i>	<i>Məzənnədə azalma, % 2015</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2015</i>	<i>Məzənnədə azalma, % 2014</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2014</i>
ABŞ dolları	(15)	(1,122)	(8.74)	(760)
AVRO	(15)	(1)	(10.70)	(4)

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl gətirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi həmin risklərin idarə edilməsi üçün effektiv alət ola bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, giriş, təsdiqləmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri**Ədalətli dəyər iyerarxiyası**

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2015-ci il	–	–	60	60
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2015-ci il	121,648	–	–	121,648
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2015-ci il	–	–	82,389	82,389
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2015-ci il	–	–	251,752	251,752
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
ARMB qarşısında öhdəliklər		–	–	20,014	20,014
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2015-ci il	–	–	123,202	123,202
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2015-ci il	–	–	212,860	212,860
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2015-ci il	–	46,753	2,006	48,759

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2014-cü il	8,693	–	60	8,753
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2014-cü il	54,412	–	–	54,412
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	4,513	4,513
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	262,331	262,331
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
ARMB qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	–	–
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	69,513	69,513
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	169,383	169,383
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2014-cü il	–	15,044	23,332	38,376

(min Azərbaycan manatı ilə)

24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)***Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri*

Aşağıda Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

2015	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Tanınmamış mənfəət/(zərər)
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	121,648	121,648	–
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	82,389	82,389	–
Müştərilərə verilmiş kreditlər	269,242	265,435	(3,807)
Digər maliyyə aktivləri	894	894	–
Maliyyə öhdəlikləri			
ARMB qarşısında öhdəliklər	20,014	20,014	–
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	123,202	123,202	–
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	212,860	212,860	–
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	48,759	48,759	–
Digər maliyyə aktivləri	654	654	–
2014			
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	54,412	54,412	–
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	4,513	4,513	–
Müştərilərə verilmiş kreditlər	262,331	264,233	1,902
Digər maliyyə aktivləri	432	432	–
Maliyyə öhdəlikləri			
ARMB qarşısında öhdəliklər	–	–	–
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	69,513	69,513	–
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	169,383	169,383	–
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	38,376	38,376	–
Digər maliyyə aktivləri	1,857	1,857	–

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə həmçinin müddətsiz depozitlərə və xüsusi ödəmə müddəti olmayan əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kotirovka olunan edilmiş notların ədalətli dəyəri hesabat tarixində kotirovka edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Kotirovka olunmayan alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlərin, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin, kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklərin və digər maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri, kredit riski və ödəniş tarixinədək qalmış müddəti olan borc alətlərinin cari dərəcələri əsasında gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etməklə qiymətləndirilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

25. Aktivlərin və öhdəliklərin müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktiv və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəniş öhdəlikləri Qeyd 24-də "Risklərin idarə edilməsi" bölməsində göstərilir.

	2015			2014		
	<i>Bir ilədək</i>	<i>Bir ildən çox</i>	<i>Cəmi</i>	<i>Bir ilədək</i>	<i>Bir ildən çox</i>	<i>Cəmi</i>
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	121,648	–	121,648	54,412	–	54,412
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	82,374	15	82,389	4,513	–	4,513
Müştərilərə verilmiş kreditlər	181,891	69,861	251,752	176,120	86,211	262,331
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	–	60	60	46	8,707	8,753
Cari mənfəət vergisi aktivləri	1,801	–	1,801	–	–	–
Əmlak və avadanlıqlar	–	10,211	10,211	–	13,335	13,335
Qeyri-maddi aktivlər	–	5,817	5,817	–	6,683	6,683
Digər aktivlər	3,884	85	3,969	1,760	135	1,895
Cəmi	391,598	86,049	477,647	236,851	115,071	351,922
ARMB qarşısında öhdəliklər	20,014	–	20,014	–	–	–
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	121,060	2,142	123,202	33,505	36,008	69,513
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	208,432	4,428	212,860	163,567	5,816	169,383
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	48,759	–	48,759	101	38,275	38,376
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	–	–	–	1,317	–	1,317
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	–	1,190	1,190	–	556	556
Digər öhdəliklər	3,665	–	3,665	4,858	–	4,858
Cəmi	401,930	7,760	409,690	203,348	80,655	284,003
Xalis	(10,332)	78,289	67,957	33,503	34,416	67,919

Ümumi nəzarətdə olan müəssisələrdən alınmış borc öhdəliklərinin bir il ərzində kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklərə daxil olduğunu nəzərə alaraq, mənfə fərq Bankın likvidlik vəziyyətinə təsir göstərməyəcək. Bu səbəbdən, rəhbərlik Bankın həmin borc öhdəliklərinin vaxtlarının uzada biləcəyini güman edir.

26. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması

24 sayılı "Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatın açıqlanması" MUBS-ə uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər.

YKB və KFS əhəmiyyətli sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolayı nəzarət edir və onlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Bank bu müəssisələrlə kreditlərin verilməsi, depozitlərin götürülməsi, pul vəsaitləri ilə hesablaşmalar və valyuta əməliyyatları da daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, bank əməliyyatlarını həyata keçirir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

26. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə cari qalıqlar bunlardır:

	2015		2014	
	Ana şirkət	Umumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas şirkət	Umumi nəzarət altında olan müəssisələr
1 yanvarda kreditlərin qalıqları, ümumi	-	-	-	-
İl ərzində verilmiş kreditlər	-	350	-	-
İl ərzində ödənilən kreditlər	-	(19)	-	-
Digər hərəkətlər	-	21	-	-
31 dekabrda kreditlərin qalıqları, ümumi	-	352	-	-
Çıxılın – dekabrın 31-nə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	-	-
31 dekabrda kreditlərin qalıqları, xalis	-	352	-	-
1 yanvarda kreditlərin qalıqları, ümumi	-	-	-	-
İl ərzində yerləşdirilmiş depozitlər	63,952	-	-	-
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	(30,425)	-	-	-
Digər hərəkətlər	136	-	-	-
Məzənnə fərqindən gəlir/zərər	16,363	-	-	-
31 dekabrda depozitlərin qalıqları, ümumi	50,026	-	-	-
Çıxılın – dekabrın 31-nə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	-	-
31 dekabrda kreditlərin qalıqları, xalis	50,026	-	-	-
1 yanvara depozitlər	-	-	-	15,865
İl ərzində qəbul edilmiş depozitlər	-	-	-	-
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	-	-	-	(15,688)
Digər hərəkətlər	-	-	-	(177)
31 dekabrda olan depozitlər	-	-	-	-
31 dekabrda cari hesablar	65,442	1,711	19,606	390

	2015		2014	
	Ana şirkət	Umumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas şirkət	Umumi nəzarət altında olan müəssisələr
1 yanvarda götürülmüş kreditlər	-	55,901	-	36,107
İl ərzində götürülmüş kreditlər	5,999	20,970	-	40,004
İl ərzində ödənilmiş kreditlər	(6,000)	(20,974)	-	(20,394)
Digər hərəkətlər	1	2,371	-	184
Məzənnə fərqindən gəlir/zərər	-	45,093	-	-
31 dekabrda götürülmüş kreditlər	-	103,361	-	55,901

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan formalaşan gəlir və xərc aşağıdakı kimidir:

	2015		2014	
	Ana şirkət	Umumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas şirkət	Umumi nəzarət altında olan müəssisələr
Faiz gəliri	202	21	27	-
Faiz xərci	-	(2,600)	-	(1,904)
Haqq və komissiya gəliri	-	41	-	19
Haqq və komissiya xərci	(138)	(131)	(94)	(4)
Ümumi və inzibati xərclər	(397)	(794)	(161)	(319)

5 üzdən ibarət olan (2014-cü il 5 üzv) əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Əmək haqqı və qısamüddətli mükafatlar	1,184	1,049
İşçilərin digər hesablanmış xərcləri	74	32
Əsas rəhbərlik heyətinə cəmi ödənişlər	1,258	1,081

(min Azərbaycan manatı ilə)

27. Kapitalın adekvatlığı

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) ARMB-nin müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı əmsallarının təmin edilməsidir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın Baş İcraçı Direktoru və Baş Mühasibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanması təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

ARMB hər bankdan və ya bank qrupundan: (a) səhmdar kapitalını minimal 50,000 AZN (2014-cü il: 50,000 AZN) səviyyəsində saxlamağı; (b) cəmi nizamnamə kapitalının risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('cəmi kapital əmsalı') müəyyən edilmiş minimal 10% (2014-cü il: 12%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı və (c) 1 dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('1 dərəcəli kapital əmsalı') müəyyən edilmiş minimal 5% (2014-cü il: 6%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı tələb edir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2015-ci və 2014-cü illər ərzində Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun kapitalın adekvatlığı əmsalına uyğunlaşmışdır.

31 dekabr 2015-ci ildə Bankın Kapitalın adekvatlığı əmsalı ARMB tələblərinə əsasən aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2015	2014
1-ci dərəcəli kapital	61,252	66,025
2-ci dərəcəli kapital	4,209	5,720
Çıxılın – kapitaldan tutulmalar	(5,817)	(6,683)
Cəmi kapital	59,644	65,062
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	387,621	383,648
1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı	14.30%	15.47%
Cəmi kapitalın adekvatlığı əmsalı	15.38%	16.96%

28. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

5 yanvar 2016-cı ildə Bank ilkin ödəmə müddəti 11 iyul 2016-cı il tarixində başa çatan 35,000 ABŞ dolları məbləğində borc öhdəliyini ödəmişdir (ilkin məbləğ: 45,000 ABŞ dolları olmuşdur).